

موانع همکاری دولت و ملت و تأثیر آن بر پایداری و تداوم انقلاب اسلامی ایران

محمد رضا الفی^۱

چکیده

هدف: معرفی موانع موجود همکاری دولت و ملت و نحوه تأثیر گذاری آنها بر پایداری انقلاب اسلامی، هدف محقق از نگارش این مقاله بود. **روش:** تحقیق حاضر با الهام از رویکردهای آسیب شناسی، به تأثیر موانع همکاری دولت و ملت به عنوان بخشی از تهدیدات پیش روی انقلاب اسلامی پرداخته است. نتیجه مهم حاصل از این رویکرد، این است که آسیبها الزاماً جنبه عینی ندارند؛ بلکه می توانند به صورت ذهنی نیز وجود داشته باشند. در واقع؛ نوع نظام ادراکی موجود در اذهان است که معین می کند یک واقعه چگونه فهمیده شود و متناسب با آن، کنشهای اجتماعی صورت گیرد. **یافته ها:** غفلت و بی توجهی به موانع از سوی نخبگان حکومتی و صاحب نظران، موجب ناپایداری انقلاب اسلامی می شود. لذا لازم است راهکارهای مناسبی برای پیشگیری از موانع موجود ارائه شود. **نتیجه گیری:** نتایج بیانگر آن است که هر یک از موانع داخلی و خارجی، موجب شکل گیری روحیه بی اعتمادی ملت به برخی از دولتمردان شده و زمینه ناپایداری انقلاب اسلامی را فراهم کرده است.

واژگان کلیدی: همکاری، موانع همکاری دولت و ملت، دولت، ملت و انقلاب اسلامی.

دریافت مقاله: 97/03/20؛ تصویب نهایی 98/10/17.

۱. دکتری تخصصی مطالعات انقلاب اسلامی، استادیار گروه معارف اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مراغه، مراغه، ایران/نشانی: تبریز؛ چهارراه آبرسان، دانشگاه تبریز، دانشکده الهیات و علوم اسلامی / شماره: 33377471 / Email: alefrez@yahoo.com

الف) مقدمه

بی‌شک بررسی موانع همکاری دولت و ملت و تأثیر آن بر پایداری انقلاب اسلامی، به عنوان یک دغدغه سیاسی - اجتماعی به مسئولان سیاسی، دولتمردان و دلسوزان نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران کمک خواهد کرد تا به پیش‌بینی بهتر آینده پردازند و صرفاً در تاریکی قدم نگذارند. در زمانه‌ای که سرعت تغییرات و تحولات در درون و بیرون مرزهای سیاسی بسیار بوده و انفجاری در توقعات مردم به دلیل تغییر سبک زندگی در اثر گسترش روزافزون ابزارهای فناورانه‌ای و رسانه‌ای، توسعه ارتباطات اجتماعی، توسعه ناموزون شهرنشینی و ناهنجاری‌های اجتماعی ناشی از آنها رخ داده است؛ همچنین به دلیل عملکرد غیر اصولی برخی دولتمردان در سالهای اخیر از جمله: اختلاسها، زمین‌خواری، فیشهای حقوقی نجومی و فاصله‌گیری از اهداف و آرمانهای انقلابی و اسلامی، رفاه‌زدگی، عدم مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی در برابر مردم، عدم پایبندی به قوانین، گسترش ارزشهای مادی، ترجیح منافع جناحی و شخصی به منافع ملی و... موجب شکل‌گیری برخی نارضایتی‌های عمومی شده و زمینه برخی نگرشهای منفی در بخشی از ملت را فراهم کرده است. همچنین تلاش دشمنان انقلاب اسلامی و بهره‌برداری از برخی جریان‌های منفی و اقدامات غیر قانونی برخی دولتمردان در سالهای گذشته و امروز، بهانه و زمینه سوءاستفاده از آنها را در ایجاد فاصله و شکافهای سیاسی - اجتماعی بین دولت و ملت از طریق عملیات جنگ روانی و نرم، سیاه‌نمایی امور، ایجاد ناامیدی در ملت نسبت به وضعیت موجود و آینده کشور، شبکه‌سازی برای مقابله با انقلاب اسلامی ایران و نفوذ در لایه‌های مختلف سیاسی - اجتماعی را فراهم کرده است. (الفی، 1396: 26)

بدین ترتیب، مهم‌ترین سؤالاتی که محقق به آنها می‌پردازد یکی این است که، موانع همکاری دولت و ملت چه تأثیری بر پایداری و تداوم انقلاب اسلامی داشته و دارد؟ به تعبیر دیگر؛ آیا موانع همکاری دولت و ملت می‌تواند موجب ریزش انقلاب‌گری در میان مردم ایران اسلامی شود؟ سؤال دیگر اینکه، برای کاهش و خنثی‌سازی موانع و پایداری انقلاب اسلامی چه باید کرد؟

در پاسخ به سؤالات پیش‌گفته، محقق معتقد است با توجه به اهمیت قدرت نرم انقلاب اسلامی در سطوح داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی به عنوان بخشی از نقاط قوت انقلاب اسلامی و بررسی صحیح آسیبها و موانع همکاری دولت و ملت و تأکید بر اتحاد دینی و وحدت ملی و ترجیح منافع ملی به منافع فردی، حزبی و جناحی، موجب پایداری انقلاب اسلامی می‌شود.

متأسفانه در خصوص موانع همکاری دولت و ملت؛ به جز رساله دکتری و چندین مقاله از نویسنده مقاله حاضر، کتاب و پایان‌نامه مستقلی با این عنوان یافت نشد. ولی آثار گرانقدری وجود دارند که بیشتر در حوزه آسیب‌شناسی انقلاب اسلامی بوده‌اند. از جمله این آثار می‌توان به «آسیب‌شناسی انقلاب اسلامی ایران» از دکتر عیوضی و «انقلاب اسلامی؛ چالشها و بحرانها» از دکتر عبدالوهاب فراتی اشاره کرد. اما در

موانع همکاری دولت و ملت و تأثیر آن بر پایداری و تداوم انقلاب اسلامی ایران ◆ 347

خصوص ارتباط همکاری دولت و ملت، به سبب تازگی بحث، به ویژه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، با فقر چشمگیری مواجهیم و اندک کتب تألیفی نیز بیشتر به شکاف دولت و ملت پرداخته‌اند. از جمله این آثار می‌توان به کتابهای «تضاد دولت و ملت در ایران» از دکتر همایون کاتوزیان و «دیباچه‌ای بر جامعه‌شناسی سیاسی ایران» از دکتر حسین بشیریه (1381) اشاره کرد. کاتوزیان معتقد است همیشه در ایران، دولت و ملت از هم جدا بوده است. دکتر بشیریه نیز با داشتن نظری مشابه وی، اصل را بر این نهاده که «جمهوری اسلامی» مردم‌سالار نیست و همانند حکومت پهلوی یک حکومت مطلقه محسوب می‌شود. ایشان با معرفی نظام جمهوری اسلامی ایران بعد از دولت موقت مهندس بازرگان، تحت عناوین دولت جامع‌القوا^۱ از حیث ایدئولوژیک، دولت «دموکراسی صوری یا نمایشی»^۲ و «شبه‌دموکراسی»^۳ و توتالیتر از حیث ساختاری؛ به تخطئه نظام و دولت می‌پردازد. (بشیریه، 1381: 45-47)

ب) چارچوب نظری تحقیق

از آنجا که همیشه دولتها و نظامهای سیاسی، اعم از انقلابی و غیر انقلابی، در صدد پایداری و تداوم خود می‌باشند، لذا خواستار دخالت مردم در مسائل سیاسی از طریق مسالمت‌آمیز و قانونی‌اند. بدین معنا که با افزایش میزان همکاری دولت و ملت، میزان همگرایی بین آنها افزایش یافته و جامعه سیاسی به سمت پیشرفت و توسعه گام خواهد برداشت. اما با کاهش همکاری دولت و ملت و ایجاد فاصله بین آنها، واگرایی و بی‌تفاوتی و بی‌اعتمادی شکل گرفته و مردم از حکومت، دولت و نظام سیاسی فاصله خواهند گرفت (اکبری، 1384: 119). از سویی دیگر، چون عرصه سیاست، میدان تصمیم‌گیری‌ها، سیاستگذاری‌های کلان و مقابله با بحرانهای واقعی یا احتمالی در سطح ملی و جهانی است، لذا مجریان و کارگزاران واقعی این تصمیمات و برنامه‌ریزی‌ها، ملت‌اند. پس بدون حمایت و همکاری ملت، برنامه‌های کلان کشوری پیش نمی‌رود و دولت زمین‌گیر می‌شود. بنابر این، احترام به ملت از سوی دولت و همکاری با آنها می‌تواند پایداری نظام سیاسی را تحت تأثیر قرار دهد. از این رو، دولتها برای داشتن پشتوانه ملی و در اختیار داشتن سرمایه عظیم ملی، مجبور به تکریم ملت‌اند و برای حفظ این ارتباط به نحو احسن، لازم است از طریق نخبگان علمی - دانشگاهی و نیروهای متخصص، به آسیب‌شناسی موانع همکاری دولت و ملت پردازند. به بیان دیگر؛ شاید هیچ دلیلی واضح‌تر، ملموس‌تر و البته متقن‌تر از لزوم «بقا» برای ضرورت آسیب‌شناسی نتوان ذکر کرد. علاوه بر این، پویایی جوامع، تغییرات ناخواسته، تحولات جهانی، گسترش اجتناب‌ناپذیر روابط گوناگون و نیز هجوم و سرعت اطلاعات، مؤید ضرورت انجام آسیب‌شناسی‌اند. ضرورتها، در واقع

1. دولت جامع القواء دولتی ایدئولوژیک با دو ویژگی است: سیاسی کردن جامعه و عدم فرصت به دیگران برای ارائه نظر.

2. Façade Democracy
3. Quasi Democracy

تابع نیازهایند. وقتی مسائلی اتفاق افتادند، به نحوی که مشکلات خاصی فراتر از انتظار بروز کردند؛ هنگامی که ادامه کار و برنامه‌ها با مشکلات پیچیده‌ای روبه‌رو می‌شوند؛ وقتی التهاها فروکش کرده و فرصت و وضعیتی برای مرور و سنجش آنها به وجود آمده است؛ زمانی که برای برنامه‌ریزی بیشتر و عمیق‌تری احساس خطر و نیاز می‌کنیم و هرگاه بدانیم یا احساس کنیم چیزی داریم که نیاز به مراقبت و محافظت بیشتری دارد؛ به مطالعات آسیب‌شناسی روی می‌آوریم. از این رو می‌توان دو نوع آسیب‌شناسی را از یکدیگر تفکیک کرد: آسیب‌شناسی مشفقانه و آسیب‌شناسی مغرضانه. جالب توجه است که صائب بودنشان نیز در گرو شناخت - تا حد امکان نزدیک به واقع صحیح - واقعیت اجتماعی است. (عیوضی، 1388: 52-53)

با عنایت به آنچه بیان شد، تحقیق حاضر با رویکرد آسیب‌شناسی مشفقانه به تجزیه موانع همکاری دولت و ملت پرداخته، سپس تأثیر آن را بر پایداری انقلاب اسلامی بحث می‌کند.

ج) نگرش‌های موجود درباره همکاری دولت و ملت

1. همکاری در لغت

در لغتنامه دهخدا، همکاری به معنای هم‌پیشگی، یاری کردن و... آمده است. در فرهنگ عمید، همکاری چنین بیان شده است: (حاصل مصدر) [hamkāri] با هم کار کردن؛ به یکدیگر کمک کردن در کاری؛ هم‌پیشگی و شرکت در کاری. در فرهنگ واژگان مترادف و متضاد درباره این واژه چنین آمده است: الف. معاضدت، همراهی، همیاری. ب. دستیار، شراکت، همپیشگی، همدستی، همشغلی، همقطاری. در دیکشنری فارسی به انگلیسی نیز در برابر واژه همکاری چنین آمده است:

association, co- operation, collaboration, concert, cooperation, partnership, teamwork. (واژه‌یاب، 1394).

2. همکاری در اندیشه‌های اجتماعی

از ابتدای تاریخ، ضرورت‌های زندگی اجتماعی، انسانها را به همکاری واداشته است. همکاری در ابتدا ساده و خودجوش بود؛ ولی با گذشت زمان، به تدریج پیچیده و دشوار و با آگاهی توأم شد. انسانها برای محافظت از خویش و مقابله با نیروهای خصمانه، به همان اندازه برای رفع نیازهای مشترک با یکدیگر به همکاری و اشتراک مساعی پرداختند و به مرور این درس ابتدایی را آموختند که از طریق همکاری گروهی، بیشتر از مواقعی که منفرد و تنها، می‌توانند کار مؤثر انجام دهند. بنابر این، کار و فعالیت مشترک، شیوه‌های منظم کار کردن را پدید آورد و همکاری تابع نظم و ترتیب شد (علاقه‌بند، 1377: 4). بدین ترتیب، واژه همکاری¹ به

1. Cooperation

349 ♦ موانع همکاری دولت و ملت و تأثیر آن بر پایداری و تداوم انقلاب اسلامی ایران

عنوان یک اصطلاح عمومی شکل می‌گیرد و آن یکی از کنشهای متقابل پیوسته¹ است و منظور از آن، کنشهای متقابلی است که در جهت یگانه‌ای صورت می‌گیرند. پس همکاری عبارت است از: یکدیگر را مدد رساندن و تشریک مساعی در جهت ارضای نیاز مشترک. (طالب، 1376:3)

3. همکاری در آموزه‌های دینی اسلام

همکاری و تعاون به عنوان ضرورتی انکارناپذیر در جامعه اسلامی، نقش اساسی در قدرت‌یابی مسلمانان به طور کلی دارد. همکاری، از جریانها و ارکان اساسی در زندگی انسان است و شرط اساسی در هر وضع و موقعیتی از عرصه‌های اجتماعی و سیاسی به شمار می‌رود. از این رو، خداوند متعال در قرآن کریم، اجتماع مسلمین را به تعاون، همکاری و وحدت فراخوانده است: «و در نیکوکاری و پرهیزکاری با یکدیگر همکاری کنید، و در گناه و تعدی دستیار هم نشوید». (مانده: 2)

برخی از نویسندگان، نظیر محمد ابوزهره، مترادف تعاون را «همکاری» می‌دانند؛ ولی مفهومی که در تعاون هست، در همکاری نیست. شرط لازم در همکاری، وجود احتیاج مشترک است؛ اما در تعاون چنین نیست؛ یعنی علاوه بر نیاز مشترک، تمایل انسانها به معاضدت با یکدیگر نیز شرط است. بر این اساس، رفتار تعاونی محتاج به حداقل «روح با همی» و اعتماد به یکدیگر است و لذا تعاون چیزی فراتر و بالاتر از همکاری است. تعاون، انگیزه‌ای است که قادر است فرد را تشویق کند تا در فعالیت‌های روزمره‌اش، خود را وقف خدمت به دیگران برای نیل به اهداف عالی الهی انسانی کند. (زاهدی اصل، 1387:30)

درباره تعاون و همکاری اجتماعی می‌توان به آیات ذیل اشاره کرد:

- «و همگی به ریسمان خدا جنگ زنید و پراکنده نشوید». (آل عمران: 103)
- «جز این نیست که همه مؤمنان باهم برادرند. بنابر این [در همه نزاعها و اختلافات] میان برادران صلح و آشتی برقرار کنید و از خدا پروا کنید، امید که مورد رحمت قرار گیرید». (حجرات: 10)
- «ای مردم! ما شما را از یک مرد و زن آفریدیم و شما را ملت‌ها و قبیله‌ها قرار دادیم تا یکدیگر را بشناسید. بی‌تردید گرامی‌ترین شما نزد خدا پرهیزکارترین شماست. یقیناً خداوند دانا و آگاه است». (حجرات: 13)
- «و مردان و زنان با ایمان، دوستان یکدیگرند، که به کارهای پسندیده‌ی او می‌دارند». (توبه: 71)
- همچنین: نساء: 86، 148؛ انعام: 150؛ اعراف: 33؛ لقمان: 16، 18؛ فاطر: 10؛ فصلت: 34-35؛ حجرات: 10-12؛ توبه: 71؛ مانده: 2؛ بلد: 17؛ آل عمران: 200؛ بقره: 27، 149؛ انفال: 1؛ نور: 27، 61؛ فرقان: 63؛ عنکبوت: 46. (زاهدی اصل، 1387:146)

با عنایت به تأکید قرآن مجید به امر همکاری و تعاون بین مسلمانان، پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «مردم همیشه در خیر خواهند بود تا وقتی که امر به معروف و نهی از منکر می‌کنند، و در نیکی و پرهیزکاری یکدیگر را یاری می‌رسانند» (شیخ طوسی، بی‌تا، ج 6: 181). همچنین امام علی (ع) در خصوص همکاری می‌فرماید: «از حقوق واجب خدا بر بندگان، خیرخواهی به اندازه‌ی توان و یاری کردن یکدیگر برای برپایی حق در میان خود است» (نهج‌البلاغه، خطبه 216)

4. دولت و ملت

مفهوم دولت، از مفاهیم پیچیده‌ی سیاسی در طول تاریخ بوده است (وینست، 1371: 18). از این رو، قرائت‌های مختلفی از آن وجود دارد. در تحقیق حاضر، دولت شامل کلیه‌ی کارگزاران نظام و مجموعه‌ی حاکمیت است. به تعبیر دیگر؛ دولت در مفهوم کلی آن، کلیه‌ی کارگزاران و مجموع تشکیلات، نهادهای سیاسی، اداری، قضایی و دیگر نهادهای قانونی در کشور را شامل می‌شود، نه صرف قوه‌ی مجریه. بنابر این، مقصود از دولت در این تحقیق، عبارت است از: «مجموعه‌ای از افراد و نهادهایی که قوانین فائقه در یک جامعه را وضع و با پشتوانه قدرت برتری که در اختیار دارند، اجرا می‌کنند» (آستین، 1374: 13)

ملت ترجمه‌ای است از واژه «Nation» که در زبانهای اروپایی از ریشه‌ی لاتین «Natio» و «Nascere» به معنی «زایش» و «تولد» می‌آید (برتون، 1380: 242). بنابر این، ملت عبارت است از: یک مجموعه‌ی بزرگ انسانی که در یک پهنه‌ی جغرافیایی، تحت یک مدیریت سیاسی اداره می‌شود. این مدیریت سیاسی، خود از سوی آن مجموعه‌ی انسانی تعیین می‌شود. (همان: 228)

د) همکاری دولت و ملت در اندیشه‌های سیاسی - اجتماعی

در حوزه‌ی علوم انسانی، دو نگرش متفاوت در خصوص همکاری دولت و ملت وجود دارد که عبارتند از: رقیب‌محوری و یارمحوری.¹ بیان این نکته ضروری است که این تقسیم‌بندی، ابداعی است و نیاز است توسط صاحب‌نظران، نقد و بررسی شود.

1. نگرش رقیب‌محوری

در این نگرش، مردم رقیب دولت محسوب می‌شوند و دولت‌مردان از همکاری با ملت در زمینه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی واهمه دارند. از این رو، دولت جامعه را بی‌نیاز از مشارکت مردم دانسته، تصور می‌کند ملت نمی‌فهمند و دولت عقل کل است و تنها منابع تشخیص‌دهنده‌ی مصلحت، شخص

1. Rival-Centeredness & Peer-Centeredness

351 موانع همکاری دولت و ملت و تأثیر آن بر پایداری و تداوم انقلاب اسلامی ایران

شاه (حاکم) است (بوم،¹ 1955: 60). در این نگرش، قوه ابتکار و خلاقیت از مردم گرفته شده و مردم جز اطاعت محض از حاکمان سیاسی وظیفه‌ای ندارند. لذا این عامل، زمینه‌ساز بی‌انگیزگی و بی‌تفاوتی مردم نسبت به سیاست شده، ملت تمایلی به همکاری با دولت در امور سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ندارند.

2. نگرش یارمحوری

با توجه به تغییر و تحولات سیاسی - اجتماعی در جهان، به خصوص بعد از رنسانس و وقوع انقلابهای متعدد علیه دولتهای تمرکزگرا، بسط و گسترش افکار دموکراسی‌خواهی و تأکید بر حقوق طبیعی،² حقوق اساسی، قوانین اساسی موضوعه و مدون، حاکمیت سیستم پارلمانتاریسم³ و تفکیک قوا و ایجاد محدودیت برای پادشاهان توسط اندیشمندانی همچون: جان لاک،⁴ ژان ژاک روسو،⁵ منتسکیو⁶ و دیگران مطرح شد. در طول قرن بیستم و به خصوص در نیمه دوم این قرن، یکی از موجبات توسعه، اندیشه حقوق طبیعی و حقوق بشر بوده است و با تأکید بر واحدهای حقوق بشر، در متن معاهدات و قوانین ملی کشورها بعد از دهه 1960 معمولاً ذیل دو عنوان «حقوق مدنی و سیاسی» و «حقوق اقتصادی و اجتماعی»، بشر خواهان پایان تمرکزگرایی شد (عالیخانی، 1381: 84-83). بنابر این در سایه تلاش اندیشمندان، ملت خواهان تحقق مردم‌سالاری؛ یعنی نظارت کامل مردم بر امور عمومی و پاسخگویی دولتمردان در برابر مردم و استقرار تشکیلات قانونی شدند و با دامن زدن به فضای رقابتی سالم، به همکاری دولت و ملت پرداختند.

با عنایت به آنچه بیان شد، همکاری دولت و ملت عبارت است از: حرکت هماهنگ، منسجم و هدفدار دولت و ملت به منظور پشتیبانی همدیگر برای رسیدن به اهداف و آرمانها مشترک.

ه) موانع همکاری دولت و ملت و تأثیر آن در پایداری انقلاب اسلامی

موانع، عوامل مهم و مؤثری اند که شکل‌گیری و تداوم آنها می‌تواند فرایند تحقق اهداف و آرمانهای رهبران نظام سیاسی، دولت و ملت و انقلاب اسلامی را از درون و بیرون متوقف یا به صورت محسوس کند کند، بقا و حیات آنان را به مخاطره اندازد و در مسیر رشد و کمال جامعه انحرافی ایجاد کند. در ادامه به موانع تأثیرگذار بر همکاری دولت و ملت و پایداری انقلاب اسلامی در دو سطح عوامل درونی و بیرونی پرداخته می‌شود.

1. Bome

2. Rights of Natur

3. Parliamentarianism

4. John Locke

5. Jean Jacques Rousseau

6. Montesquieu

1. موانع درونی

یک) غفلت از دشمن مشترک

مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «...عده‌ای خیال کرده‌اند که وقتی ما به تهاجم فرهنگی غرب حمله می‌کنیم، فقط مسئله‌مان این است که یک نفر در خیابان حجابش را درست رعایت نکرده است. مسئله اینها نیست، این فرعی است، اصل قضیه آن است که در داخل خانه‌هاست و از مجامع جوانها سرچشمه می‌گیرد و دشمنان آنجا دارند کار می‌کنند. آن که پنهان است، خطر آنجاست» (1372/2/15). بنابر این، غفلت دولت و ملت از دشمن مشترک، می‌تواند منجر به نفوذ و حرکت خزنده دشمن در میان دولتمردان و ملت شود و با پیشروی گام به گام، همکاری بین دولتمردان و ملت را از بین برده و آرام آرام پایداری انقلاب اسلامی را به مخاطره اندازد. (بخشی نهاوندی، 1392: 113)

دو) عدم پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری دولتمردان و کاهش اعتماد عمومی

پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری دولتمردان و حاکمان سیاسی در برابر مردم و شهروندان، از ضرورت‌های اساسی مدیریت در شرایط کنونی است. تا زمانی که دولتمردان یک جامعه نتوانند پاسخگویی عملکردشان در برابر مردم باشند، اشخاص ناکارآمد و نالایق مطرح می‌شوند. این مسئله می‌تواند اعتماد مردم نسبت به مدیران و مسئولان سیاسی را کاهش دهد و زمینه را برای شکل‌گیری نارضایتی‌های عمومی در ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی و غیره دامن بزند. (الفی، 1392: 2)

سه) اختلافات جناحی و گروهی و بی‌توجهی به ملت

اختلافات جناحی و گروهی در بین دولتمردان، موجب اختلال در زندگی روزمره ملت می‌شود. در جامعه پرتنش و اختلاف، به جای اندیشیدن به خدمت و سازندگی، بخشی از نیروها و امکانات صرف مقابله با بخشی دیگر و شبهه‌زدایی از ذهن دیگران شده و برخی دیگر از امکانات نیز صرف نظارت و مراقبت هرچه بهتر و بیشتر بر رقیب می‌شود. بدین سان، با تشدید اختلافات از سوی فعالان جناح‌های سیاسی علیه همدیگر، جو «بی‌اعتمادی» در میان ملت نسبت به دولتمردان افزایش می‌یابد. این مسئله، یکی از موانعی است که در بلندمدت و کوتاه‌مدت، ناپایداری انقلاب اسلامی را فراهم می‌سازد.

چهار) عدم تفاهم بین دولت و ملت و شکل‌گیری شکافهای سیاسی - اجتماعی

بدیهی است عدم تفاهم میان دولت و ملت، موجب جدایی آنها شده، نتایج نامطلوبی برای جامعه سیاسی به دنبال خواهد داشت. امام خمینی در این باره می‌فرماید: «جدایی دولتها از ملتها منشأ همه گرفتارهایی است که در یک کشوری تحقق پیدا می‌کند». (امام خمینی، 1378، ج 9: 118)

موانع همکاری دولت و ملت و تأثیر آن بر پایداری و تداوم انقلاب اسلامی ایران ♦ 353

پنج) عدم پابندی دولتمردان به قوانین اجتماعی

عدم پابندی به قوانین اجتماعی توسط حاکمان سیاسی، موجب فاصله‌گیری ملت از دولت می‌شود. امام خمینی معتقدند: «اگر همه اشخاص و همه گروهها و همه نهادهایی که در سرتاسر کشور هستند به قانون خاضع بشویم و قانون را محترم بشماریم، هیچ اختلافی پیش نخواهد آمد. اختلاف از راه قانون‌شکنی‌ها پیش می‌آید» (همان: 414)

شش) نبود بوروکراسی بی‌طرف و مورد اعتماد

نبود یک بوروکراسی بی‌طرف، مورد اعتماد، کارآمد و مبتنی بر قانون، امکان گسترش فساد را فراهم می‌کند. فساد نوعی حفاظ سیاسی و قانونی برای تبهکاری سازمان‌یافته ایجاد می‌کند و به این واسطه، اعتماد و اطمینان به دولت را از بین می‌برد. در چنین شرایطی، کارایی دستگاه اداری کاهش می‌یابد؛ زیرا مقامهای مسئول با تأخیر در اجرای طرحها و ایجاد مقررات دست و پاگیر، سود می‌برند. در این شرایط، توزیع ناعادلانه درآمدها، پرداخت رشوه، کاهش درآمدهای مالیاتی، تشدید نابرابری‌های اجتماعی و... باعث بی‌اعتمادی به دولت خواهد شد. (برنل و رندال، 1387: 188)

هفت) گسترش تجمل‌گرایی دولتمردان

تجمل‌گرایی و خوی اشرافی‌گرایی و گرایش هرچه بیشتر دولتمردان به آن، دامنه نارضایتی عمومی را افزایش داده است. این عامل می‌تواند مانع بزرگی بر پایداری انقلاب اسلامی باشد. اخیراً بحث ژن مرغوب (ر.ک: سایت تحلیلی خبری عصر ایران، 1397؛ جامعه خبری الف، 1397) و طرح گسترده آن در شبکه‌های مجازی، موجب نارضایتی بخشی از مردم شده است. از این رو تجمل‌گرایی، از سوی بزرگان دینی مذمت و نکوهش شده است. در این خصوص امام علی (ع) می‌فرمایند: «زرق و برقه‌های دنیا، عقلهای ضعیف را فاسد می‌کند» (لیثی واسطی، 1376: 276)

امام خمینی در خصوص این مسئله می‌فرمایند: «یکی از عواملی که باعث خلل در انجام این امور می‌شود، همانا تجمل‌پرستی است که از عوامل مهم ناکارآمدی حکومت محسوب می‌شود؛ زیرا این عمل نه تنها موجب دقت در انجام کار نمی‌شود، بلکه باعث طولانی‌تر شدن رسیدگی به امور مردم می‌شود و آنان را نسبت به پشتیبانی از نظام و دولت دلسرد می‌سازد» (رضوانی، 1384: 206)

هشت) تبعیض، بی‌عدالتی و گسترش نابرابری‌های اجتماعی

حضرت امام (ره) با تأکید بر عدالت و ترویج آن توسط حاکمان سیاسی، آن را واجب عینی می‌دانند و می‌فرمایند: «کسی که بر ملتی سلطه و حکومت دارد، اگر یک نظر عدالت‌پرور باشد، دستگاه او عدالت‌پرور خواهد شد؛ قشرهایی که به او مربوط‌اند، قهرأ به عدالت‌گرایی پیدا می‌کنند؛ تمام اداراتی که

354 ♦ مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی 79

تابع آن مملکت و آن حکومت است، خواه و ناخواه به عدالت گرایش پیدا می‌کند» (امام خمینی، 1378، ج 8: 161). بدین ترتیب در یک جامعه مسلمان، هنگامی شرایط و زمینه‌های انقلاب فراهم می‌شود که رفتار اجتماعی جامعه و به خصوص نخبگان و خواص - که دامنه تأثیر گذاری و نقش آفرینی آنان بسیار قوی تر و گسترده تر از توده مردم است - دستخوش انحراف و عدول از موازین و معیارهای الهی شده، لااقل در مقطعی از حیات اجتماعی آن جامعه، قصور و غفلت و تقصیر در عمل به وظایف اجتماعی اسلامی بر اقشار جامعه سایه افکند و همین امر، زمینه را برای انحراف عمیق زمامداران یا نفوذ طیفها و عناصر قدرت طلب و بی‌اعتقاد به اسلام و احکام الهی فراهم کند. در این شرایط، رفاه‌زدگی و دنیاطلبی به جای انصاف و عدالت می‌نشیند و مصلحت‌اندیشی‌های شخصی و گروهی جایگزین مصلحت حقیقی جامعه می‌شود و رهبران و زمامداران جامعه، جانب اصحاب ثروت و مکتب را می‌گیرند و توده ضعیف را بنده خود می‌پندازد. در نتیجه، همین فاصله روند حکومت از معیارها و موازین اسلامی و شکاف طبقاتی برخاسته از تبعیض و ستم، جامعه را به سوی نارضایتی و قیام سوق می‌دهد.

نه) بی‌تفاوتی سیاسی و عدم مسئولیت‌پذیری ملت در امور سیاسی - اجتماعی

بی‌تفاوتی سیاسی، در مقابل مشارکت و همکاری سیاسی - اجتماعی قرار دارد. ناگفته پیداست که جلب اعتماد شهروندان که سهم بسزایی در پیشرفت جامعه دارد، وقتی حاصل می‌شود که نظام سیاسی، حقوق شهروندان را طبق قانون به رسمیت شناسد و قاطعانه از آن دفاع کند. از همه مهم تر اینکه، شهروندان نیز در فعالیتهای سیاسی خود با در نظر گرفتن مصالح ملی، حریم یکدیگر را پاس دارند و همواره همدیگر را به عنوان رقیب و نه دشمن، فرض کنند و به منزله دوستی که شیوه متفاوتی برای پاسداشت منافع ملی پیش گرفته، به هم بنگرند و دیدگاه و روش متفاوت یکدیگر را با تحمل و متانت پذیرا شوند. در این صورت، این امر موجب پایداری و تداوم انقلاب اسلامی می‌شود.

ده) ضعیف بودن سازوکارهای نظارتی در نظام اداری کشور

به طور معمول، قدرت و نفوذ و موقعیت مقامات در جوامع دارای سیستم نظارتی و اداری ضعیف، مانع از عملکرد دقیق سازوکارهای نظارتی درباره آنان می‌شود. حتی افراد ممکن است چنین القا کنند که منزله از هر گونه آلودگی‌های احتمالی‌اند و طرح اصل نظارت درباره خود را نوعی اهانت و جسارت تلقی کرده، واکنش تندی نسبت به آن نشان بدهند. ولی تجربه نشان داده هر کسی به هر دلیلی از جنبه نظارت آزاد باشد، اگر خودش هم سالم بماند، به احتمال قوی اطرافیان و نزدیکانش که زیر چتر حمایتی وی قرار دارند، از موقعیت استثنایی وی استفاده مغرضانه و سودجویانه و مغایر با مصالح اداری، ملی و اهداف جمعی می‌کنند. همچنین وقتی دستگاههای نظارتی ضعیف عمل کرده و مردم احساس کنند ناظر و سیستم نظارتی قوی بر عملکرد مسئولان سیاسی وجود ندارد، به بی‌اعتنایی روی می‌آورند و به راحتی قوانین جامعه را زیر

355 ♦ موانع همکاری دولت و ملت و تأثیر آن بر پایداری و تداوم انقلاب اسلامی ایران

پا خواهند گذاشت. بنابر این، با تشدید رفتارهای قانون‌گریز از سوی مردم و مسئولان و ضعیف بودن دستگاه‌های نظارتی، به روابط دولت و ملت و پایداری انقلابها خدشه وارد می‌شود.

یازده) ناکارآمدی دولتها

ابتدا لازم است بدانیم بین کارآمدی انقلاب اسلامی، نظام سیاسی و دولتها تمایز وجود دارد. در این روزها برخی از نقاط ضعف دولتها به معنای عام آن (شامل دستگاههای اجرایی، قضایی و تقنینی)، به پای انقلاب نوشته می‌شود و با طرح برخی نارسایی‌ها و کاستی‌ها، این نتیجه القا می‌شود که انقلاب اسلامی ناکارآمد است. انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی، صد درصد موفق و پیروز بوده است؛ اما آنچه بعد از پیروزی حاصل شده، می‌تواند روی کارآمدی نظام و کارآمدی دولتها تأثیر گذار بوده باشد.

کارآمدی، اثربخشی و تأثیرگذاری برای رسیدن به تعالی است که در اسلام ذیل تکلیف‌مداری تعیین می‌شود؛ یعنی هرچقدر تکلیف را درست انجام دهیم، به رشد و تعالی و پیشرفت می‌رسیم. ولی ذیل تکلیف، بحث رضایت و اهداف و تأثیرگذاری هم قابل اندراج است. به عبارتی؛ بین کارآمدی انقلاب اسلامی، کارآمدی نظام جمهوری اسلامی و کارآمدی دولتها و دستگاههای کلان، تمایز وجود دارد، البته تفکیک نه. در واقع؛ می‌خواهیم این فرضیه را اثبات کنیم که چالش در کارآمدی دولتها و دستگاهها یا نظام، نمی‌تواند در کارآمدی انقلاب تردید وارد کند.

استدلال بنده این است که انقلاب اسلامی سه هدف اساسی داشت: استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی. استقلال ناظر به این است که انقلاب اسلامی، ضد سلطه استکبار بود و به دنبال این بود که ایران را از آن سلطه عمیق در زمان پهلوی نجات دهد. شاخصهایی همچون: تأثیرگذاری سفارتخانه انگلیس و آمریکا، حضور کارشناسان خارجی در تمام زمینه‌ها، اظهار و ابراز همکاری و همسویی رژیم با نظام سلطه و نفوذ فرهنگی غرب در ایران، کاملاً قابل لمس و مشاهده بود. اگر با این شاخصها حضور بیگانه را قبل از انقلاب بسنجیم و با بعد از انقلاب مقایسه کنیم، به این نتیجه می‌رسیم که انقلاب در قطع نفوذ بیگانگان موفق بوده و این هدف را تأمین کرده است (ذوعلم، 1396: 1). ولی در خصوص کارآمدی دولتها بایستی به برخی نقاط ضعف و قوت دولتمردان نیز اشاره کرد. برخی از دولتها در زمان انتخابات با دادن وعده‌های غیر قابل اجرا و سیاه‌نمایی وضعیت امور کشور و تحریک اذهان و افکار می‌پردازند؛ اما پس از انتخابات و عدم توفیق در تحقق وعده‌ها، موجب شکل‌گیری نارضایتی‌ها در جامعه می‌شوند و این فاصله‌گیری ملت از دولتمردان در بلندمدت و کوتاه‌مدت، زمینه ناپایداری در انقلاب اسلامی را فراهم می‌سازد.

دوازده) افزایش فساد سیاسی - اداری

نفوذ کامل فساد در سیستم سیاسی و اداری، تصمیمات آن را تا حد زیادی با منویات شبکه‌های فساد، همسو و هماهنگ می‌کند. اما در مراتب پایین‌تر فساد که حاکمیت تصمیمات مستقل اتخاذ می‌کند، شبکه‌های

356 ♦ مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی 79

فساد تهدیدی برای نفوذ قدرت و حاکمیت سیاسی محسوب می‌شوند. بنابر این، میزان فساد با میزان نفوذ حاکمیت رابطه معکوس دارد؛ هرچه فساد بیشتر باشد، میزان نفوذ حاکمیت کمتر و محدودتر خواهد بود. یکی از معضلات اقتصادی بسیار مهم در کشور ما که در سالهای اخیر با شدت و تعدد بیشتری خود را نشان داده، گسترش فساد اداری، رشوه‌خواری، مفاسد اخلاقی، ایجاد شبکه‌های فساد و ضعف برنامه‌ریزی سامانمند و پایدار برای حل معضل فساد است. (جوادی ارجندی و همکاران، 1394: 193-194)

2. موانع بیرونی

برخی تهدیدها و آفات از بیرون مرزهای سیاسی، سیستم سیاسی و اجتماعی کشور را مختل و دولت و ملت را از رسیدن به اهداف و آرمانهای خود بازداشته و در مسیر رشد و کمال جامعه و پایداری انقلاب اسلامی، انحراف ایجاد می‌کنند؛ از جمله:

یک) ایجاد اختلاف بین دولت و ملت

ایجاد تنش و گسستگی بین ملت و دولت، همچون گسلی عمیق و دامن‌گستر، مانع پویایی و حرکت نظام اجتماعی در مسیر دستیابی به اهداف است و در مقابل، انسجام و همبستگی بین این دو، حرکت جامعه را در رسیدن به آرمانهایش سرعت می‌بخشد و به جامعه کمک می‌کند در زمان کمتری به اهدافش دست یابد. مقام معظم رهبری در این باره می‌فرمایند: «دشمنانی که هنوز در صددند نسبت به انقلاب و نظام جمهوری اسلامی، نیت خصمانه و شوم‌شان را اعمال بکنند، چشم امید به اختلافات بسته‌اند. آنها از وحدت و یکپارچگی شما مردم می‌ترسند؛ این را متوجه باشید. ملت ایران به هیچ قیمت نباید وحدت و یکپارچگی خودش را از دست بدهد». (1369/3/14)

دو) ایجاد دلسردی در مردم نسبت به انقلاب اسلامی

انقلاب اسلامی ایران به عنوان انقلابی برای خدا و معنویت و ارزشها و احیای فرهنگ و هویت دینی، نه تنها ریشه در اعتقادات اسلامی دارد، بلکه محرک و هدف خود را در دین جستجو می‌کند. (نجران، 1388: 81). بنابر این، «تلاش دشمن این است که مردم را از نظام، دلسرد و پایه‌های ایمان و عقیده و اعتقاد دینی را در مردم سست کند». (خامنه‌ای، 1380/3/20)

سه) جنگ نرم

در شرایط کنونی، دشمنان با محور قرار دادن اقدامات نرم‌افزارانه و تمسک به روشها و ابزار قدرت نرم، گستره و عمق کینه‌توزی خود را به نمایش گذاشته‌اند. جنگ تمام‌عیار و تهاجم همه‌جانبه آنان به ارزشهای فرهنگی مسلمانان و به صورت خاص جوامعی که گرایشهای آنها به آموزه‌های انقلاب اسلامی محرز است، از غزه و لبنان گرفته تا پاکستان و یمن، ایجاد جنگ روانی در منطقه و طرح شایعات مختلف علیه انقلاب

موانع همکاری دولت و ملت و تأثیر آن بر پایداری و تداوم انقلاب اسلامی ایران ♦ 357

اسلامی، اختلاف افکنی قومی و مذهبی در حد راه اندازی جنگ اعتقادی در منطقه، سپردن فشار و تهدید به سرسپردگان و مزدوران خود به صورت نیابتی علیه مسلمانان و جمهوری اسلامی در قالب شایعه پراکنی، اتهام علیه نظام و شخصیت‌های نظام، بی‌اعتبارسازی نظام سیاسی، مشروعیت‌زدایی از حاکمان سیاسی، ناکارآمد نشان دادن نظام سیاسی، ایجاد نارضایتی، القای یأس و ناامیدی میان مردم، سیاه‌نمایی وضعیت کشور، حمایت از ساختار شکنان و انعکاس گسترده مواضع آنان، ناآرام‌سازی محیط‌های علمی، سوء استفاده از مراسم مذهبی و انقلابی، به کارگیری ابزار خبر و اطلاع‌رسانی هدفمند و کنترل شده، شایعه‌پراکنی، گسترش تولیدات رسانه‌ای و تقویت فضای مجازی و دیپلماسی سایه؛ یعنی تماس با نخبگان و افراد مد نظر، بهره‌گیری از سازمانها و نهادهای بین‌المللی همچون: حقوق بشر و... برای اتخاذ مواضع منفی علیه نظام، بهره‌گیری از سازمانهای غیر رسمی، استفاده از سفارتخانه‌های کشورهای دیگر، ابزارهای مهمی‌اند که مورد استفاده دشمنان جمهوری اسلامی قرار می‌گیرند. (فرزندی، 1388: 4)

چهار) اندولیزه و بالکانیزه شدن مردم و شبکه‌سازی برای مقابله با انقلاب اسلامی

تهاجم گسترده فرهنگی در قالب جنگ نرم، تلاش برای فروپاشی از درون، «اندولیزه کردن»¹ ملت و «بالکانیزه کردن»² کشور، دامن زدن به ایجاد ناامنی و دخالت در اوضاع سیاسی - اجتماعی از طریق رسانه‌های گروهی و شبکه‌سازی برای مقابله با جمهوری اسلامی ایران توسط آمریکا و متحدانشان است. نخستین گام در این راستا، اتخاذ تصمیمی برای ایجاد شبکه‌هایی از حامیان خود در کشورهای اسلامی به خصوص در ایران و ارتباط آشکار میان این فعالیتها با راهبرد همه‌جانبه آمریکا است. برای دستیابی به این هدف، آمریکا در تلاش است تا ساختاری نهادی در داخل دولت خود برای هدایت، نظارت و بررسی این تلاشها ایجاد کند. بر این اساس، ایالات متحده برای موفقیت سیاست شبکه‌سازی خود به منظور مقابله با انقلاب اسلامی، بر گروه‌های ذیل تمرکز دارد: شخصیت‌های دانشگاهی و روشنفکران مسلمان لیبرال و سکولار، صاحب‌نظران مذهبی جوان و میانه‌رو با روابط عمومی بالا، فعالان اجتماعی، گروه‌های زنان فعال در مبارزات برابری جنسیتی و روزنامه‌نگاران و نویسندگان میانه‌رو.

1. استفاده از ابزارهای مختلف رسانه‌ای برای تغییر و نفوذ فرهنگی و به تعبیری؛ همان بلایی که بر سر اندلس آوردند بر سر مردم ایران بیاورند. طرح جامع دشمنان حکومت اسلامی اندلس ابعاد و محورهای گوناگون داشت که مهم‌ترین آنها عبارتند از: اعزام مبلغان مسیحی برای ایجاد تشکیک در دین اسلام؛ تأسیس چهار دانشگاه بزرگ در اندلس با اساتید مسیحی برای تحصیل رایگان جوانان مسلمان؛ جلوگیری از تفریحات سالم جوانان مسلمان با تأسیس پارکها و رهامسازی دختران تعلیم‌دیده برای نفوذ در میان جوانان؛ ایجاد کلوپهای شبانه برای جذب جوانان مسلمان؛ ترویج شراب‌خواری در میان مسلمانان به خصوص جوانان و ...

2. منظور از بالکانیزه شدن (کردن)، اجرای طرح تجزیه قومی و سرزمینی اعمال شده در اروپای مرکزی و منطقه بالکان است که در مورد کشورهایی که دارای قومیت‌های مختلف‌اند، اعمال می‌شود.

بر این اساس، آمریکا راهبرد شبکه‌سازی خود را بر اصول پیش‌گفته قرار داده تا بتواند به انقلاب اسلامی ضربه بزند. از این رو، دست به اقدامات دیگری در راستای ایجاد فاصله بین دولت و ملت و پایداری انقلاب اسلامی زده است که عبارتند از:

- به چالش کشیدن مفاهیم اسلامی و تعریف خاص از اسلام به وسیله ارزشهای دمکراتیک غربی؛
 - حمایت از رسانه‌های طرفدار غرب برای مبارزه با سلطه رسانه‌های عناصر مسلمان؛
 - ترویج برابری جنسیتی برای توانمند ساختن مسلمانان طرفدار غرب؛
 - هواداری سیاسی؛ اسلام‌گرایان دارای برنامه‌های سیاسی‌اند و به همین سبب، اسلام‌گرایان سکولار نیز باید وارد فعالیت سیاسی شوند. در این زمینه، فعالیتهای حمایتی در راستای شکل‌دهی به محیط سیاسی و حقوقی جهان اسلام انجام می‌شود. (ماه‌پیشانیان، 1388: 4)
- موضوعات مطرح شده بخشی از آسیبهای دیروز و امروز است که بی‌توجهی به آنها می‌تواند تبدیل به تهدیدهایی در آینده شود. از این رو، موجه‌ترین دلیل برای تفکر درباره آینده و نتیجه قهری نپرداختن به آسیبا و تهدیدها و موانع و مشکلات مذکور در مراکز دانشگاهی و مراکز مهم راهبردی رسمی کشور، بروز و شکل‌گیری بحرانهای مختلف در آینده است. مقاله حاضر با نگاهی آسیب‌شناسانه معتقد است همکاری دولت و ملت به عنوان سیستم شکل‌گرفته بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و با داشتن کارویژه‌های خاص دچار یک سری آسیهاست که می‌تواند پایداری انقلاب اسلامی را از درون و بیرون به مخاطره اندازد. بنابر این، لازم است با اتخاذ شیوه‌ها و راهبردهای مناسب و برنامه‌ریزی دقیق به تقویت توان «سیستم همکاری دولت و ملت» پرداخت و با تبدیل تهدیدها به فرصتها و خنثی‌سازی موانع، به پایداری انقلاب اسلامی کمک کرد.

و) بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر با الهام از رویکردهای آسیب‌شناسی و بررسی دو دسته موانع درونی و بیرونی از جمله: غفلت از دشمن مشترک، عدم پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری دولتمردان و کاهش اعتماد عمومی، اختلافات جناحی و گروهی و بی‌توجهی به ملت و...، افزایش فساد سیاسی - اداری، ایجاد اختلاف بین دولت و ملت، ایجاد دلسردی در مردم نسبت به انقلاب اسلامی، جنگ نرم، اندولیزه و بالکانیزه شدن مردم و شبکه‌سازی برای مقابله با انقلاب اسلامی، به نتایج ذیل دست یافته است:

- بدون شک هر کشوری پس از وقوع انقلاب، با چالشهایی مواجه می‌شود و کشور ایران هم از این امر مستثنا نیست.

موانع همکاری دولت و ملت و تأثیر آن بر پایداری و تداوم انقلاب اسلامی ایران ♦ 359

- موانع موجود و پیش روی انقلاب اسلامی و همکاری دولت و ملت، می‌تواند فرایند تحقق اهداف و آرمانهای انقلاب اسلامی را متوقف یا به صورت محسوس کند؛ بقا و حیات آن را به مخاطره انداخته و انحرافی در مسیر رشد و کمال جامعه ایجاد کند.
 - شناخت موانع با رویکردهای آسیب‌شناسانه این فرصت را به دولتمردان خواهد داد تا بتوانند موانع، آفات و آسیبها را شناخته، به خنثی‌سازی آنها بپردازند.
 - شناخت موانع موجود و احتمالی آینده، این امکان را به رهبران و مدیران انقلابی و دلسوز خواهد داد تا با تبدیل تهدیدها به فرصت، به پایداری همکاری دولت و ملت و انقلاب اسلامی بپردازند.
 - شناسایی دقیق موانع موجود توسط نیروهای انقلابی، علمی و دلسوز، موجب جلوگیری از فرصت‌طلبی دولتمردانی خواهد شد که با فرافکنی و رفتارهای سیاسی، عدم مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی عمکرد خود، به دنبال توجیه اعمال خود می‌باشند.
 - شناسایی موانع موجود، موجب تقویت سیستم نظارتی از سوی نهادهای دولتی و مردم خواهد شد و این عامل می‌تواند پایداری همکاری دولت و ملت و انقلاب اسلامی را بیش از پیش تقویت کند.
- بی‌اعتنایی، غفلت، تسامح و انحراف نخبگان فکری و فرهنگی جامعه نسبت به موانع و آسیبها، موجب دگرگونی در نظام ارزشی جامعه و عقبگرد فرهنگی توده مردم می‌شود و بستر را برای اخلال در روند سیستم همکاری دولت و ملت، پایداری و تداوم انقلاب اسلامی و ستم‌پذیری در برابر دشمن و انفعال جامعه فراهم می‌سازد.

منابع

- قرآن کریم.
- نهج البلاغه.
- آستین، رنی (1374). حکومت: آشنایی با علم سیاست. ترجمه لیلیا سازگار. تهران: نشر دانشگاهی.
- اکبری، کمال (1384). رابطه مشروعیت و مشارکت سیاسی. قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها - دفتر نشر معارف.
- الفی، محمدرضا (1392). «نقش پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری حاکمان سیاسی در تحکیم پایه‌های مشروعیت نظام سیاسی با استناد به آیات قرآن و روایات». کنگره بین‌المللی فرهنگ و اندیشه دینی. بوشهر: 24 دی.
- الفی، محمدرضا (1396). «همکاری دولت و ملت و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران». انقلاب اسلامی، سال چهاردهم، ش 51.
- امام خمینی، سید روح‌الله (1378). صحیفه امام. تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
- بخشی‌نهادی، محمدعلی (1392). هویت و امنیت ملی در اسلام. تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- برتون، رولان (1380). قوم‌شناسی سیاسی. ترجمه ناصر فکوهی. تهران: نی.
- برنل، پیتر و ویکی رندال (1387). مسائل جهان سوم؛ سیاست در جهان در حال توسعه. ترجمه احمد ساعی و سعید میرترابی. تهران: قومس.
- بشیریه، حسین (1381). دیباچه‌ای بر جامعه‌شناسی سیاسی ایران (دوره جمهوری اسلامی ایران). تهران: نگاه معاصر.
- جامعه خبری الف (1397). «چرا آقا‌زاده‌ها این قدر طلبکار هستند؟». پنجشنبه، 1 شهریور. برگرفته از: www.alef.ir
- جواد ارجمندی، محمدجواد؛ نوذر خلیل طهماسبی و فواد فاضلی (1394). «رابطه کارآمدی دولت و امنیت ملی در جمهوری اسلامی ایران». پژوهشهای معاصر انقلاب اسلامی، دوره اول، ش 2.
- ذوعلم، مصطفی (1396). نشست کارآمدی انقلاب و چالش کارآمدی دولتها. تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- رضوانی، محسن (1384). «کارآمدی حکومت اسلامی در اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)». مطالعات انقلاب اسلامی، سال اول، ش 1.
- رنجبران، داود (1388). جنگ نوم. تهران: ساحل اندیشه.
- زاهدی اصل، محمد (1387). «تعاون و همکاری اجتماعی». www.rasekhoon.net
- زاهدی اصل، محمد (1387). مقدمه‌ای بر خدمات اجتماعی در اسلام. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
- سایت تحلیلی خبری عصر ایران (1397). یکشنبه، 31 تیر. برگرفته از: <http://www.asriran.ir>
- شیخ طوسی (بی‌تا). تهذیب‌الأحكام. قابل دسترس در: tahzeebalahkam4/html/ara/books/tahzib-4a64.html

موانع همکاری دولت و ملت و تأثیر آن بر پایداری و تداوم انقلاب اسلامی ایران ♦ 361

- طالب، مهدی (1376). اصول و اندیشه‌های تعاونی. تهران: دانشگاه تهران.
- عالیخانی، محمد (1381). حقوق اساسی. تهران: دستان.
- علاقه‌بند، علی (1377). مقدمات مدیریت آموزشی. تهران: مرکز چاپ و انتشارات پیام نور.
- عیوضی، محمد رحیم (1388). «آینده انقلاب اسلامی و منازعات آینده جهان». *مطالعات انقلاب اسلامی*، سال ششم، ش 18.
- فرزندی، عباسعلی (1388). «جنگ نرم و راههای مقابله با آن». *روزنامه سیاست روز*: www.siasatrooz.ir
- لیشی واسطی، علی بن محمد (1376). *عیون الحکم و المواعظ*. مصحح: حسین حسینی بیرجندی. قم: دارالحدیث.
- ماه پیشانیان، مهسا (1388). «جنگ نرم آمریکا برای جنگ نرم با جمهوری اسلامی ایران». *قدرت و جنگ نرم؛ از نظریه تا عمل*. تهران: معاونت فرهنگی - اجتماعی سازمان بسیج مستضعفین.
- واژه‌یاب (1394): <http://www.vajehyab.com/amid>
- وینسنت، اندرو (1371). *نظریه‌های دولت*. ترجمه حسین بشیریه. تهران: نی.
- **The Holy Quran.**
- **Nahj al-Balaghah.**
- Akbari, Kamal (2005). **Relationship of Legitimacy and Political Participation**. Qom: Representative of Supreme Leader in Universities - Center for Planning and Compiling Text Books - Office of Education Publishing.
- Alageband, Ali (1998). **The Basics of Educational Management**. Tehran: Publications: Payame Noor Publishing Center.
- Alfi, Mohammadreza (2014). **The Role of Accountability and Responsibility of Political Rulers in Consolidating the Legitimacy of the Political System Based on Quranic Verses and Narrations**. *International Congress of Culture and Religious Belief*. Bushehr, 14 Jan 2014.
- Alfi, Mohammadreza (2017). "Governmental and Nation Cooperation and its Impact on the National Security of the Islamic Republic of Iran", *Islamic Revolution Scientific-Revolutionary Journal*, Fourteenth, No. 51.
- Alikhani, Mohammad (2002). **Basic Law**. Tehran: Publishing Hands.
- Austin, Reni (1995). **Government: Introduction to Political Science**. Translated by Leila Sazagar. Tehran: Center for Academic Publishing.
- Bashirieh, Hossein (2002). **A Thesaurus on Political Sociology of Iran (Islamic Republic of Iran)**. Tehran: Nashr-e Ghazae Contemporary Publishing.
- Bernal, Peter & Wiki Randall (2008). **Third World Issues-Politics in the developing world, translated by Ahmad Saei and Saeed Mirtrabi**. Tehran: Gomes Publication.
- Bome, Alfered (1955). **State and Economics in the Middle East**. London: Bradford, Lund Hanphries.
- Burton, Roland (2001). **Political Ethnology**. Naser Fakouhi. Tehran: Nashre Nei.

- Eyvazi, Mohammadreh (2009). "**The Future of the Islamic Revolution and Future Conflict in the World**". *Journal of Islamic Revolution Studies*, Vol. 6, No. 18.
- Farzandi, Abbasali (2009). "**Soft War and the Ways to Cope with It**". *Daily Politics Day*: www.siasatrooz.ir
- Imam Khomeyni, Ruhollah (1999). **Sahifeh Imam**. Tehran: Moasseh Tanzim va Nasher Asar Imam Khomeyni.
- Javadi Arjmandi, Mohammad Javad, Nozar Khalil Tahmasbi & Fouad Fazeli (2015). "**The Relationship Between Government Effectiveness and National Security in the Islamic Republic of Iran**". *Contemporary Revolutionary Islamic Studies Quarterly*, Period 1, No. 2.
- Laithi Vaseti, Ali ibn Muhammad (1997). **Ayoun al-Hekm and Al-Waqas**, Moderated by Hussein Hasani Birjandi. Qom: Dar al-Hadith Publications.
- Mahpyshineyan, Mahsa (2009). "**American Soft War for Soft War with the Islamic Republic of Iran**". *Soft Power and War; From Theory to Practice*. Tehran: Social-Cultural Association of Bsijeg Mostazafin.
- Nahavandi, Mohammad Ali (2013). **National Identity and Security in Islam**. Tehran, Publishing Organization of the Institute of Islamic Culture and Thought;
- News Society A. (2018). "**Why are Aghazadeh so Credible?**". Thursday, September 1. www.alef.ir.
- Ranjbaran, Davood (2009). **Soft War**. Tehran: Andisha Beach Publishing.
- Rezvani, Mohsen (2005). "**Effectiveness of Islamic State in Political Thought of Imam Khomeini (RA)**". *Specialized Quarterly of Islamic Revolution Studies*, Vol. 1, No. 1.
- Sheikh Tusi (-). **Tahzhib al-Ahkam**. tahzeebalahkam4/html/ara/books/tahzib-4a64.html.
- Taleb, Mahdi (1997). **Cooperative Thoughts**. Tehran: Tehran University Press.
- **The Analytical Web Site of the Iranian Era** (2018). Sunday, July 13. http://www.asriran.ir
- **Vajehyab** (2015): http://www.vajehyab.com/amid.
- Vincent, Andrew (1992). **Theories of Government**. Translated by Hossein Bashirieh. Tehran: Ney Pub.
- **www.leader.ir**
- **WWW.leader.ir**
- Zahedi Ali, Mohammad (2008). "**Social Cooperation and Cooperation**": www.rasekhoon.net
- Zahedi Asl, Mohammad (2008). **Introduction to Social Services in Islam**. Tehran: Allameh Tabatabai University Press.
- Zuoelm, Mostafa (2017). **Efficiency Meeting of the Revolution and the Efficiency Challenge of Governments**. Tehran: Institute for Islamic Thought and Culture.

